

Magnus Heunicke kender vandområdet ved Karrebæksminde fra sin barndom og kommer stadig ofte i området. Her i fjorden har han fisket efter rødspætter og havørreder som barn. Der var som regel bid. Nu er fjorden og bugten omkring den naturskønne Enø mere eller mindre døde.

Miljøminister Magnus Heunicke vil huskes som den, der reddede vandet. Men tør vi tro på ham?

Det nødlidende danske hav er »alle problemers moder«, siger Heunicke, der nu tager vandet på sig som sin allerstørste opgave. Han vil ikke ende »i forbryderalbummet« som ham, der ikke gjorde noget i tide.

Ude på havet går Magnus Heunicke i stå midt i en sætning.

Miljøministeren er ved forklare, at det var en stor fejl, at landbruget har haft lov til at dyrke helt ud til Danmarks åer og kyster. Den beskyttende zone af skove, enge og moser, der skulle forhindre gødningen fra markerne i at sive ned i åerne og havet, er pløjet og drænet væk over årtier.

»Det er helt forkert, den udvikling, der har været, hvor vi skulle dyrke helt frem til vandet ...«, siger han.

Så opstår der en aflang bølge foran den picnic-båd, ministeriet har skaffet til interviewet, og alle om bord kommer op at køre. »... er det et marsvin? Der er masser af marsvin hernede«.

Det viser sig blot at være en krusning. Men Magnus Heunicke kender vandområdet ved Karrebæksminde fra sin barndom og kommer stadig ofte i området. Her i fjorden har han fisket efter rødspætter og havørreder som barn. Der var som regel bid.

»Og hvis ikke, kunne man købe noget hos de lokale fiskere. Der var masser af fiskere«, siger han.

Nu er fjorden og bugten omkring den naturskønne sommerhusø Enø mere eller mindre døde. Der hænger stadig garn nydeligt til tørre på den lokale 'stejleplads'. Men garnene er udsmykning til ære for turisterne.

Der er nærmest ingen bundlevende fisk tilbage ifølge flere lokale fiskere, Politiken har talt med.

Og det samme hører Magnus Heunicke fra sine lokale fiskervenner, som har måttet opgive deres erhverv:

»De siger, de ikke kan fange nogen fisk. At fiskene er væk. Og at det skete rimelig pludseligt«.

Omfanget gik ikke op for Heunicke, før han tiltrådte som minister og efter få uger skulle forberede et af de første samråd. Før samrådet blev han briefet med blandt andet et danmarkskort, som var prikket med farvekoder over kystvandenes økologiske og kemiske tilstand. Det var chokerende.

»Hvis man ser på sådan et kort over Danmark, så er hele vores kyst ildrød. Der er en lille, lille, lillebitte plet oppe i Nordvestjylland, hvor der ikke er rødt. Ellers er der rødt over det hele«, siger han: »Jeg vidste jo godt, at der var problemer, også lokalproblemer hernede, men at det var så omfangsrigt ...«, fortsætter han: »Men det gode er, at som ny minister prøver man at fægte efter, »hvad er mit projekt, hvad er min idé her, er der noget tyngde?«. Det er der jo i kæmpe grad her«.

Så hvis du skal sige, hvad dit hovedformål er som miljøminister?

»Det er vandet«, siger han:

»Jeg har et løfte til mig selv om, at det ikke skal være sådan, at mine børn skal sige 'far, hvad lavede du egentlig der? Hvorfor fik du ikke gjort det der'. Alle ved jo godt, at problemerne har stået på i årtier, og at vi

ikke kan løse det på 14 dage. Biologisk kan det ikke lade sig gøre. Men vi træffer de beslutninger – også de systemiske, strukturelle beslutninger – der skal til«.

Det er et udsagn, som mange organisationer og eksperter nok vil stille sig skeptiske over for. SVM-regeringen har lanceret en række planer for vandmiljøet og udnyttelsen af havet, som er blevet rost for delelementer, men også hudflettet for at være utilstrækkelige.

Eksempelvis er den danske havbund et af de mest gennemtrawlede farvande på kloden ifølge WWF, og bunden er mange steder ødelagt af friske trawlspor.

Alligevel lagde regeringen ud med at stoppe et planlagt forbud mod trawl med 'bundsløbende redskaber' i Bælthavet. Det har miljøorganisationer fortolket som et knæfald for fiskerierteresser. Så hvor er planen for trawlfiskeriet?

Her afventer Heunicke en rapport fra den såkaldte Fiskerikommission – nedsat af regeringen med deltagelse fra eksperter og organisationer – der skal udkomme 1. oktober. »For mig er der ingen tvivl om, at det kommer Fiskerikommissionen også til at beskrive. Hvordan man har et fiskeri, der er bæredygtigt, både økonomisk og miljømæssigt. Vi er jo gået foran ved at udpege tre områder i Havplanen – Flensborg Fjord, Vejle Fjord og Kalø Vig – hvor vi har indført trawlforbud«.

Der er jo ikke nogen, der trawler i de områder i øjeblikket ...

»Nej, men når vi så genopretter naturen og får plantet ålegræs, lavet stenrev og reduceret kvælstofudledningen, kommer der jo fisk igen, og så ville det ikke være til at bære, hvis den indsats blev trawlet væk. Så det er en nødvendig beslutning at træffe«.

Det er også den nemmeste beslutning at træffe at lave trawlforbud der, hvor der ikke bliver trawlet ...

»Jo, det kan du sige. Men vi har sat det hold af eksperter, der snart kommer med en rapport, som skal beskrive, hvordan vi får gjort fiskeriet bæredygtig miljømæssigt og økonomisk. Jeg kan ikke se andet, end det må betyde et mere skånsomt fiskeri«, siger han.

Han vil ikke foregribe rapportens konklusioner, men er ikke selv i tvivl:

»Selvfølgelig kan det lade sig gøre at omlægge fiskeriet til at være mere bæredygtigt«, siger han.

»Så får det måske ikke helt samme volumen, men så kan man måske lave noget andet. Det er ikke holdbart, som det foregår nu. «.

Havet kan ikke holde til det

Man kan ikke se denne mandag, at der er noget problem med vandet i Karrebæksminde Bugt. Havet er smukt nok til at udløse udråb fra ministeren, og vandet er godt nok plettet af små grønne partikler, men det er bare pollen.

Havproblemer kan ofte ikke ses. Under overfladen er bugten mange steder præget af huller og kratere fra det lokale sandsuger-skib 'Mette Pan', der kan suge 1.500 tons op på en dag og dumpe det på havnen i Næstved. Midt i interviewet passerer skibet forbi os, på vej ud.

»Vi er nødt til indskrænke os. Vi har i dag udlagt alt for store områder, hvor man kan lave sandsugning«, siger han.

Miljøministeren er også pikeret over en anden aktivitet: 30 kilometer vestover fra Karrebæksminde har en dansk rensningsvirksomhed – RGS Nordic – kunnet få lov til at behandle stærkt forurenede spildevand fra norske olieboringer og indvinde nogle få råstoffer fra det.

Resten er blevet udledt i Agersø Sund, et af Storebælts bedste fiskevande for fladfisk og torsk, der nu er uden liv ifølge lokale fiskere. Om det er udledningernes skyld, ved ingen. Men efter en offentlig debat har Miljøministeriet taget sagen op.

»Jeg synes, det er uforståeligt, at vi så lang tid i Danmark har givet importtilladelser og accepteret, at vi skulle rydde op efter det norske oliespildevand«, siger Magnus Heunicke:

»Jeg synes, det er en uacceptabel måde, en dårlig måde at behandle vores vandmiljø på«.

Miljøministeriets jurister har nu vurderet, at RGS Nordic regulært 'bortskaffer' affald frem for at 'videreudnytte' det, og nu hastebehandles sagen hos Miljøstyrelsen. Det burde være sket tidligere, antyder ministeren.

»Det grundige juridiske arbejde viser, at der var noget, man kunne have gjort – også tidligere«, siger han.

85 pct. af Danmarks havområder er ikke i kemisk god tilstand. Er der ikke noget systematisk galt med dit ministerium og område?

»Jo, altså det, du nævner, er det røde landkort. Hvor Danmark tidligere var et miljømæssigt foregangsland i EU, så er vi det ikke nu«, siger han:

»Det kan man ikke påstå længere. Vi har massive problemer med primært vores kystmiljøer og vandmiljø. Og der har vi ...«, siger han og stopper kort op:

»... for mig at se som miljøminister må det være min hovedopgave at rette op på det«.

Var du lige ved at sige: 'Der har vi svigtet'?

»Jo, vi har svigtet. Det er da et svigt, at vi kan se, at livet forsvinder«, siger han.

Landbruget skal væk fra kysten

Det mest alvorlige miljøproblem er udledningen af kvælstof – de næringsstoffer, der får algerne til at blomstre op og mange steder gøre bunden til iltfri, døde zoner i sommerhalvåret. Det er den allerstørste presfaktor for havmiljøet i Danmark.

Den væsentligste løsning er både myndigheder og forskere enige om. Den kan udtrykkes ret enkelt:

Dansk landbrug skal trække sig tilbage i landskabet. Opgive rigtig mange af de marker, der ligger tæt på åer, søer og kyster. Lægge dem om til græsarealer eller de moser, de var tidligere.

Der skal ligge et kæmpe ingenmandsland mellem intensive marker og skrøbeligt vand. Det samme siger Heunicke:

»Jeg er stor, stor tilhænger af udtagning af lavbundslande af den grund, at vi klart mister kvælstof til vores fjorde, f.eks. her, hvor vi er, hvor det kommer fra Susåen. Der er så mange miljøgevinster og klimagevinster ved at gøre det«.

Men den plan, regeringen har lagt frem – Vandplan 3 – er blevet kritiseret for at reducere for lidt, være for usikker og basere sig på forkerte beregninger af, hvor meget landbruget udleder.

Miljøministeren fastholder, at det er en god plan, og gentager gang på gang, at mængden af reduktioner skal genvurderes næste år af uafhængige danske og udenlandske eksperter. Noget, han betegner som en 'miljøgaranti'. Hvis eksperterne siger, at der skal reduceres mere, så vil regeringen følge det, siger han.

En anden kritik er, at planen er baseret på frivillighed. Og frivillige aftaler med landbruget har aldrig virket ifølge kritikerne.

Heunicke, hvorfor skal landbrugene igen have vetoretten over miljøet?

»Når man starter med det frivillige, er det vel en tanke om, at det også giver god mening, at man kan tilrette sig efter, hvordan det nu kan lade sig gøre ved de her vandløb«, siger han:

»Men det er vigtigt for mig at sige, at som landmand får man refusion og erstatning for det af ens ejendom, man ikke kan bruge. Og hvis ikke man er klar, så sikrer miljøgarantien, at der kommer andre midler i brug. Og det er tvangsmidler, der kommer i brug«, siger han.

Kan du forstå dem, der føler, at vi har været her før? En regering lover, at de nok skal rette vandmiljøet op, forskerne og organisationer kritiserer det for at være utilstrækkeligt. Og om seks år står vi her igen.

»Ja, og nu er det tredje vandplan, og forskerne siger, at det ikke er helt godt nok endnu. Derfor har vi indbygget den miljøgaranti, hvor vi får nogle forskere til at se på det udefra. Det er noget, jeg ser meget, meget frem til, og som man kan forvente får en effekt i forhold til tidligere. Og så er EU faktisk vores ven i det her, for de kræver, at vi tager alle de beslutninger, der skal til, for at vi får 'god økologisk tilstand' i 2027. Det er tæt på, og vi har ikke økologisk god tilstand. Heller ikke her, hvor det ser så smukt ud«, siger han.

Hvem har retten?

Magnus Heunicke har sommerhus her i området, og han er medlem af byens meget populære vinterbadeklub. Karrebæksminde er sted, hvor tusindvis af danskere bruger vandet aktivt: paddleboardere, svømmere, dykkere, kajakroere, vinterbadere, lystfiskere, strandgængere, hundeluftere.

Over sommeren har det vist sig, at mange brugere af havet er triste og oprørte over, hvad de oplever. Og spørgsmålet, der bliver ved med at dukke op, er, hvordan det kom så vidt.

»Jeg synes, der er flere forskellige partier og dygtige miljøministre, der har sat positive ting i gang. Men jeg kan konstatere, at det jo ikke har været tilstrækkeligt. Der er et politisk ansvar, der ikke er blevet løftet af hele Folketinget, og vi har også et kæmpe ansvar for det«.

Men hvorfor tror du, at det er gået sådan?

»Jeg tror, man har været for dårlige til se på de samlede konsekvenser. Hvis man tror, man kun kan gøre ting, hvor man stryger folk med hårene, og der vil være jubel hele vejen rundt ... det vil der ikke være! Vi skal gøre tingene markant anderledes, og vi er nødt til at insistere på, at de ting skal gøres«, siger han.

Til sidst i samtalen mister Politikens fotograf, der selv er lystfisker, tålmodigheden og bryder ind:

»Magnus, vi finder jo penge til alt muligt, vi fandt dem til Ukraine. Men når det drejer sig om sådan noget her, så bliver det til gode intentioner, medium ambitioner og sløje resultater. Man har det sådan: 'Kom nu, Magnus! Spræng rammerne for det!' Folk skal have lyst til at tatovere dit navn på armen, fordi du var ham, der reddede havet!«.

»Ja ja, men det, jeg tror, jeg skal være, er ham, hvor mine børn ikke siger: 'Hvad var det, du lavede, da du havde ansvaret?' Det er min benzin«, svarer Magnus Heunicke:

»Jeg synes, vi er i gang med at levere på det. Vi tager 10.000 tons kvælstof ud af landbruget og næste år endnu mere. Vi renser 40 søer op, vi genslynger hundredvis af kilometer vandløb. Der er ikke nogen kvikløsning. Vi kan ikke tage en vaccine. Der skal større og mere grundlæggende ændringer til«, fortsætter han:

»Det handler ikke om, at Magnus skal tatoveres nogen steder. Det handler mere om, at jeg ikke skal tatoveres til forbryderalbummet«, siger ministeren, mens vi sejler ind igen.

FAKTA

Vandplaner

Den vigtigste plan for det danske havmiljø kaldes Vandplan 3 (teknisk set 'Vandområdeplanerne 2021-2027') og er den plan, der skal få de danske vandområder i 'god økologisk tilstand'.

Vandplanerne har været stærkt forsinket. De skal være gennemført inden 2027 ifølge EU's vandrammedirektiv.

Vandplanen skal bl.a. oprense 41 søer og genslynge 450 kilometer vandløb og indeholder en plan for udledning af kvælstof og udtagning af lavbundslande.

I dag er blot 5 ud af 109 kystvande i 'god økologisk tilstand', og 15 pct. er i god kemisk tilstand. Ud af 986 søer i de nye vandplaner er kun fem i både god økologisk og god kemisk tilstand.